

Végh Ferenc ny. vezérezredes:

NEMZETKÖZI SZAKIRODALMI SZEMLE

STRATÉGIA EGY REGIONÁLIS ÉS KÖZÉPHATALOM SZÁMÁRA EURÓPÁBAN

A SZERZŐKRŐL: Jean-Yves Haine professzor a párizsi Sorbonne Nouvelle-Paris 3 Egyetem és a Science Po tanára. Fő témája az európai és a nemzetközi biztonság, a stratégia és az erő alkalmazása.

Dr. Cynthia Salloum a római NATO Védelmi Akadémia kutatója, a diplomácia, a politikai erőszak és a nemzetközi biztonság kérdéseivel foglalkozik.

FORRÁS: Jean-Yves Haine – Cynthia Salloum: Europe: A Strategy for a Regional and Middle Power. Parameters, Volume 51, Number 2, 18. 05. 2021., 47–59. <https://press.armywarcollege.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3067&context=parameters>

A szerzők tanulmányukban a jelenleg hiányzó európai stratégia szükségességéről írnak. Megállapítják, hogy miközben az Európai Unió (EU) egy újabb válsággal – a koronavírus-járvánnyal – foglalkozik, el kell fogadnia egy nagystratégiát, amely az egységen, a közös politikán és az arányosságon alapul: összetartás a tétlenség felett, politika a folyamat felett és regionális követelmények a globális ambíciók felett. A múltbeli stratégiai dokumentumok elemzése és a jelenlegi nemzetközi tendenciák tanulmányozása hangsúlyozza annak szükségességét, hogy az Unió képes legyen a saját környezetének alakítására ahelyett, hogy csupán reagálna rá. A járválynak fel kell gyorsítania Európa útját a hatalom érettsége és felelőssége felé.

Az EU – természetéből és temperamentumából adódóan – nem igazán alkalmas nagystratégia megvalósítására. A szókincsét a normák és a szabályok jelentik, nem a hatalom és az érdekek. A nemzetközi rendszer laza, többpólusú konfiguráció felé fejlődése azonban arra kényszeríti az európaiakat, hogy vállaljanak több felelősséget, különösen a biztonság és a védelem terén. Ebben a törekvésében az EU-nak fel kell építenie belső legitimitását, meg kell keresnie az arányosságot a célok és az eszközök között, meg kell őriznie némi szerénységet az ambíció terén, és előtérbe kell helyeznie a szomszédságát, mielőtt az érdekeit a távoli nagyhatalmak között érvényesítené.

A nemzetek feletti intézmények csoportjaként az EU valójában egy nagyon különös intézmény: részleges, így nem optimális monetáris unió; klasszikus szövetség, legalábbis a lisszaboni szerződésben; és állandó fórum 450 millió ember mindennapi élete jelentős részének kezelésére. Az Uniót szabályalapú konszenzusra, kooperatív magatartásra és körültekintő döntésekre tervezték. Az EU együttesen továbbra is stratégiai törpe.

Vajon a koronavírus-járvány elég-e ahhoz, hogy egy válságot, vagy éppen ellenkezőleg, sikeres reformot indítson az integráltabb és hatékonyabb unió felé? A legvalószínűbb forgatókönyv – mint az az EU-val gyakran előfordul – valószínűleg a középút lesz, ami elég ahhoz, hogy életben tartsa az Uniót, nem túl legyengülve, de nem is túl ambíciózusan.

A közvélemény-kutatások szerint az európaiak tudatában vannak egy erősebb EU szükségességének, ugyanakkor továbbra is kételkednek abban, hogy az Unió képes-e ezt megvalósítani.

A szerzők a továbbiakban részletesen kifejtik érveiket.

MEGLÉVŐ FELTÉTELEK

Az EU három modellre épült: a szolidaritásra, a demokráciára és a gazdasági kormányzásra. Az elmúlt évtized nagy részében mindhárom modell válságban volt. Európa 2015-ös migránsválsága majdnem megtörte a szolidaritás európai módját. Európa demokratikus alapjait a populista politikai mozgalmak térnyerése fenyegeti, és egyes esetekben az egyre inkább önkényuralmi kormányok elvetik a független igazságszolgáltatást vagy elutasítják a kisebbségi jogok tiszteletben tartását. Az elmúlt évek azt mutatták, hogy a gazdasági növekedés egyenlőtlenül oszlik meg az európaiak között, nemcsak a növekvő társadalmi egyenlőtlenségek által jellemzett társadalmakon belül, hanem az eurózána tagállamai között is, illetve a Dél és az Észak közötti szakadék egyre növekszik. Újra és újra jelentkező drámai helyzeteken, sietős improvizáción és a vezetés nagy ritkán felvillanó megnyilvánulásain át vezetett az út, de az EU legyőzte ezeket a válságokat.

Ennek során azonban három hasonló liberális hiedelem is megrendült: a gazdasági integráció politikai unióhoz vezet; a gazdasági kormányzás biztosítja Európa jólétét; és a demokratikus országok uniója lesz a legjobb garancia az erőszak és a konfliktusok kontinensre történő visszatérése ellen. Ezek a liberális elvek az ötvenes évek amerikai biztonsági égisze alatt születtek és valósultak meg. Az amerikai hegemonia sok európai országnak megfelelt, még a hidegháború vége után is. Az Amerikai Egyesült Államok részvétele lehetővé tette, hogy egy alapvetően polgári Európa jöjjön létre. Az amerikai jelenlét Európának lehetőséget adott a nehéz stratégiai döntések elhalasztására és a nemzetközi felelősség felfüggesztésére is.

Ez a meglehetősen korlátozott elkötelezettség a biztonsági kérdésekben sokat rontott az Unió hitelességén és erkölcsi tartásán: tétlensége Srebrenicában, Ruandában és Dárfúrban olyan humanitárius katasztrófákhoz vezetett, amelyek külügyi vonalon bemocskolták az általuk addig hangoztatott becsületet és tisztességet.

Az Európai Unió hatalmi megközelítésében *két ellentmondástól* szenved. Először is, *az Unió elhanyagolta a hatalmi politikát*, mert katonailag gyenge volt, és pont azért katonailag gyenge, mert felhagyott a hatalmi politikával. A 21. század első évtizedében az EU vezetői kezdték megérteni a változtatáshoz szükséges prioritásait. Ennek ellenére a szabályok és a normák kiterjesztésének puha erejét az érintett országok nem mindig érzékelték különösebben jóindulatúnak. A normatív hatalom a várthoz képest inkább birodalmi volt.

Ez a puha hatalom ráadásul gyakran rejtegette az EU valódi külpolitikájának hiányát – elmaradt a preferenciák meghatározása, amelyek növelték volna befolyását. Végül, amikor az erőszakról volt szó, az Unió a liberális missziók szűk körére szorítkozott, a békefenntartástól az államépítésig. Az EU ezekben a törekvésekben is rendszeresen összekeverte a célokat és az eszközöket – egy művelet azért volt sikeres, mert megvalósult. Az Unió többször nem volt hajlandó vállalni a szükséges kockázatokat – úgy tűnt, hogy a zéró áldozatra vonatkozó figyelmeztetés implicit módon kapcsolódik minden művelet koncepciójához. Végül a vezetés gyakran nem értette meg a stratégiai tetteket – a semlegességhez és a pártatlansághoz ragaszkodva humanitárius beavatkozásai emiatt nagyrészt hatástalanok maradtak. Az európai katonákat gyakran vöröskeresztes személyzetként alkalmazzák, néha oktatóként és esetenként rendőrként, de szinte soha nem a kényszer megtestesítőjeként. Ölni és meghalni az európai zászlóért nagyrészt még mindig politikai tabu.

A második ellentmondás a *nemzetközi szintű hatalomelosztáshoz* kapcsolódik. Létrehozása óta az Unió a nemzetközi polaritás két szakaszában – viszonylag stabil kétpólusú rendszerben és egypólusú világban –, valamint egy harmadik, most kialakulóban lévő többpólusú rendszerben létezik. A Barack Obama amerikai elnök második ciklusa alatt tetet őlött változás a legalapvetőbb oka annak, hogy Európának abba kellett hagynia biztonságának kiszervezését.

Az európaiak azonban általában véve vonakodnak a stratégiai autonómia felé mozdulni. Ez az általános hajlandóság arra, hogy a stratégiai problémákat másokra bízzák, valószínűleg annak a következménye, hogy ilyen hosszú ideig és olyan jól éltek együtt az amerikai vezetéssel.

ELLENÁLLÁS

Az egészségügyi ellátás továbbra is nemzeti előjog; az államok a vírus elleni harcban óhatatlanul félreállították az európai intézményeket. A válság során Brüsszel sem a nemzeti kijárási korlátozásokat nem tudta összehangolni, sem a határokat nyitva tartani és az egységes piaci jogsértéseket megakadályozni. Az EU a kohézió egyre nagyobb hiányának volt tanúja, különösen akkor, amikor a világjárvány első hulláma által érintett Olaszország segítséget kért és szinte semmit sem kapott. Megindult a neheztelés, erőre kapott a nacionalizmus, a szomszédok gyanakodni kezdtek egymásra, és a határok bezárultak. Ugyanakkor a világjárvány más nagyhatalmak, köztük Kína és az Amerikai Egyesült Államok általi gyenge kezelése számos közös európai jellemzőt megerősített: a közegészségügyi szolgálatot, a tudományos szakértelmet, a politikai átláthatóságot és elszámoltathatóságot, a demokratikus döntéshozatali folyamatot, valamint a nemzetközi segítségnyújtást.

Az európaiak számára a világjárvány negatív gazdasági hatása valószínűleg példátlan. Az euróövezet bruttó hazai terméke 2021-ben majdnem 10%-kal alacsonyabb lesz, mint 2019-ben volt. Az Európán belüli hatások nem egyenlően oszlanak meg. Azokat az európai országokat, amelyek gazdasága a gyártástól és az idegenforgalomtól függ, aránytalanul érintik a kijárási és az utazási korlátozások, továbbá ezekben az országokban gyakran kisebb költségvetési tartalékok vannak a munkanélküliség kompenzálására és a gazdasági tevékenységek fellendítésére. A hatások aszimmetriája további hosszú távú gazdasági divergenciákhoz vezet Dél- és Észak-Európa között.

2020-ban ugyanakkor fontos döntéseket is hoztak. *Először* is, az Európai Központi Bank már 2020 márciusában megállapodott a 750 milliárd eurós pandémiás sürgősségi program finanszírozásában – az államkötvény-vásárlások mennyiségi enyhítésére. *Másodszor*, 2020. július 21-én a tagállamok megegyeztek egy helyreállítási alap felállításában, amely 390 milliárd euró támogatást és 360 milliárd euró hitelt nyújt a világjárvány sújtotta országok megsegítésére. Egyértelmű felismerés volt, hogy Európa túlélése a tét. Mint Emmanuel Macron francia elnök érvelt, Európa „szembenézett az igazság pillanatával”, figyelmeztetve mindenkit arra, hogy szolidaritás nélkül Európa „mint »politikai projekt« össze fog omlani”. Angela Merkel német kancellár úgy döntött, hogy gyorsan és határozottan cselekszik. Mint elismerte: „Európának szüksége van ránk, ugyanúgy, mint nekünk Európára. [...] Az EU nem marad életben erélyesebb német vezetés nélkül.” *Harmadszor*, azt is elhatározták, hogy az Európai Bizottság irányítja az oltások jövőbeni kollektív beszerzési programját annak biztosítására, hogy minden európaít lefedjenek.

Ezeknek a döntéseknek pozitív hatása volt. Gyengítették a populista és a nacionalista mozgalmakat Európán szerte. A hatalmas gazdasági segélyprogram enyhítette az Észak- és

Dél-Európa közötti gazdasági megosztottságot, valamint a Kelet- és Nyugat-Európa közötti politikai feszültségeket. Noha Brüsszel elkerülte a megszokott bűnbak szerepet, mégis jelentkeztek akadályok. Az oltóanyag-beszerzés kollektív megközelítése hangsúlyozta a szolidaritást és az egyenlőséget, de tévedésekre is volt példa, és annak terjesztése egész Európában késedelmet szenvedett.

A német támogatás növeli a segélyalap hitelességét, ám Berlin azzal kapcsolatos befolyása – elsősorban Franciaország számára – aggasztó. A német befolyás megléte vagy hiánya ugyanúgy hordoz kockázatot. A válságok nyomán megváltoznak a prioritások és megkérdőjeleződnek a múltbeli döntések, de még túl korai megmondani, hogy a pandémia okozta válság hatással lesz-e a védelmi költségvetésekre, bár valószínűleg igen. A 2021. január 1-jén létrehozott Európai Védelmi Alap célja a védelmi ipari bázis megerősítése és az innováció fejlesztése. Kezdetben 13 milliárd eurós költségvetési keretet kapott (2021–2027), de ezt az összeget a Bizottság legutóbbi javaslatában 8 milliárd euróra csökkentették.

GLOBALIS TÁVOLSÁGTARTÁS

A koronavírus néhány hónap alatt minden nagyhatalomra kihatott, és nyilvánvaló sebezhetőségeket tárt fel: ilyen a kaotikus amerikai elnökség, Kína átláthatatlan egypárti döntéshozatala és Oroszország önkényes egyvezetős politikája. Ebben az összefüggésben az államok nemzetközi társadalmá töredezettebb és kevésbé fogékony; a humanitárius problémáktól a kollektív biztonsági kérdésekig nehezebb a nemzetközi együttműködés. Sokpólusú világunk heterogénebb lett. A legvalószínűbb várható forgatókönyv szerint a világ zűrzavarba süllyed, de nem feltétlenül lesz erőszakosabb, viszont az erő általi szabályozás lesz hangsúlyos, nem pedig a szabályok szerinti működés.

Egy ilyen világban hova fog tartozni Európa? *Először* is, az Amerikai Egyesült Államok barátból versenytárrá változott. A járvány rontott Washington és Brüsszel amúgy is rossz kapcsolatain. Donald Trump volt az első amerikai elnök, aki nyíltan ellenséges lett az EU-val szemben, tét nélküli játékként fogalmazta meg a kapcsolatot. Trump az európaiakat ellenfeleknek tekintette, nem pedig Amerika legközelebbi szövetségeseinek, és mindig más szavakkal azt mondogatta tanácsadóinak, hogy „*az EU rosszabb, mint Kína, csak kisebb*”. Biden elnökségével konstruktívabb menetrend lesz lehetséges, az utóbbi évek mégis sok európaít vegyes érzelmekkel töltenek el az Amerikai Egyesült Államok iránt.

A közelmúlt története azt sugallja, hogy Washington egyre inkább eltávolodik az atlanti és európai színtértől, hogy inkább az indiai–csendes-óceáni térségre koncentráljon. A transzatlanti kapcsolatok kategorikus jellegét felemésztette a multipolaritás. A barát és az ellenség közös elfogadása a működő szövetség alapja; a mai gyorsan változó fenyegetések mellett egy olyan széles körű szövetség, mint például a NATO, nem tud fenntartani konszenzust minden lehetséges helyzetben. Joe Biden amerikai elnök megerősítette „*a hitet*” a NATO-szerződés 5. cikkében, a stratégiai fókuszok és a fenyegetésekről alkotott elképzelések azonban eltérők a szövetségesek között.

Másodszor, Kína riválissá változott. A járvány számos negatív tulajdonságot megerősített, köztük Kína megbízhatatlanságát, az átláthatóság hiányát és a dezinformációs erőfeszítéseiket. A válság mellett Kína vezetőjének, Hszi Csin-ping elnöknek egyre növekvő tekintélyelvűsége, az alapvető szabadságjogok további korlátozása és az esetleges liberalizáció csekély lehetősége a Pekinggel szembeni óvatosabb megközelítés felé terelték Európát.

A válság rámutatott az EU és Kína közötti gazdasági kapcsolatok aszimmetriájára is, ideértve az Unió egyes kulcsfontosságú ágazatainak kiszolgáltatottságát. Úgy tűnik,

hogy az EU tagállamai nem egyformán reagálnak, egyesek megpróbálnak más ellátási útvonalakat keresni, mások – élükön Németországgal – gazdasági háborút vívnak Kínával. Az EU 2019. évi stratégiai kilátásai szerint Kínát „*tárgyalópartnerként, gazdasági versenytársként és riválisként*” határozták meg. A gazdasági verseny és a politikai versengés tehát folytatódik.

Harmadszor, Oroszország továbbra is ellenség, de gyengébb. Oroszországot egyszerre két nagy válság sújtotta – a járvány és az olajár összeomlása. Putyin orosz elnök Szaúd-Arábiával játszott és veszített. Mindkét válság jelentős hatással lesz az orosz állami forrásokra. 2019-ben az olajból és a gázból származó jövedelem tette ki az orosz szövetségi költségvetés bevételeinek közel 40%-át. Az orosz Központi Bank becslései szerint a bruttó hazai termék 2020-ban 6%-kal esett vissza, és a járvány alatt az embereknek és a vállalkozásoknak csak mintegy 60 milliárd dollár értékű támogatást nyújtottak, ami a GDP 2,8%-a. Összehasonlításképpen: Németországnak 130 milliárd eurós mentőcsomagja biztosított a gazdasága számára.

Oroszország legfőbb tanulsága a járványból az lehet, hogy megerősíti az önellátás elsődlegességét a globalizált világban. Moszkva továbbra is beavatkozik az amerikai és az európai politikába, és növekszik az értékkülönbsége Brüsszellel szemben. A jelenlegi szankciórendszer valószínűleg belátható időn belül nem fog változni, és ezzel együtt az értelmes párbeszéd hiánya sem. Alekszej Navalnij orosz ellenzéki vezető 2021. évi bebörtönzése és a tüntetők tömeges letartóztatása csak fokozta az ellenszenvet az európaiak körében.

A nemzetközi rendszeren belüli globális távolságtartás soha nem látott helyzetben hagyja az EU-t – leginkább egyedül. Hagyományos amerikai szövetségese mellékvágányra terelte, a feltörekvő Kína versenyzik, Oroszország pedig szembehelyezkedik vele, így az Unió felelőssége stratégiai valósággá vált. Az Uniónak meg kell tanulnia a hatalmi politika nyelvét és az ezzel járó új szókincset – erő és kényszer, erőegyensúly és befolyási zóna. Egy multipoláris világrendben ugyanis minden nagyhatalomnak magára kell gondolnia.

A tanulmány szerzői szerint érthető, hogy az Amerikai Egyesült Államok az indiai–csendes-óceáni térségre helyezi a hangsúlyt, és aggódik Kína felemelkedése miatt. Az EU-nak szembe kell néznie az instabilitással keleti és déli szomszédságában. Európa és az Amerikai Egyesült Államok közös érdekeinek száma egyre csökken. Röviden, Európa továbbra is *középhatalom – méretét tekintve*. Az Amerikai Egyesült Államokénál nagyobb népességgel és a második legnagyobb nominális bruttó hazai termékkel, és néhány tagja (egyikük nukleáris hatalom) jelentős védelmi képességei ellenére még mindig nem képes katonai szempontból versenyezni világhatalomként. Ugyanakkor az EU *középhatalom a helyzeténél fogva* is: Brüsszel egyre inkább Washington és Peking közé kerül.

NAGYSTRATÉGIA

Minden nagystratégia megalkotása nehézségekkel jár. Az összetettség lehetetlenné, a bizonytalansági tényezők pedig haszontalanná teszik az előrejelzést. Európai vonatkozásban megvan az a jellegzetesség is, hogy olyan országok állnak össze, amelyek jelentősen eltérnek hatalmi dinamika, stratégiai kultúra és biztonsági hagyományok terén. Néhány ország hajlamos azt gondolni, hogy bármely nagystratégia kudarcra van ítélve, mivel az európaiak nem osztoznak olyan közösségi érzésben, amely lehetővé tenné egy ilyen stratégia releváns és értelmes használatát. Pedig egy nagystratégia tükrözi, hogy kik vagyunk, merre tartunk, ahogy azt is, hogy mivel rendelkezünk és mit akarunk. E mag körül az egység, az irányvonal és az arányosság képezi az EU nagystratégiájának szükségés alapját.

Egység

Az egység az első előfeltétel. A nagystratégia egy szándéknyilatkozat, az EU esetében a célközönsége a tagállamai. Először a 2003-as iraki válság után született igény ilyesmire annak nyomán, hogy a megosztott Európa erőtlenné bizonyult. 2009-ben Európa túl széttagolt volt ahhoz, hogy fontolóra vegye a frissítést. 2016-ban a terrortámadások, a bevándorlási válság és a brexitről szóló szavazás után egy héttel nyilvánosságra hozott új dokumentum hangsúlyozta a teherbírás és a politika ellenálló képességét, aláhúзва az EU összehangolt szerepének szükségességét. Az európaiak számára az egység megteremtése ma azonban nehezebb, mint valaha.

Először is, amint azt korábban említettük, az amerikai ernyő már nem védi az EU-t saját ellentéteivel szemben. *Másodszor*, a 28 tagból álló klub túl nagy ahhoz, hogy időben és hatékonyan hozzon döntéseket és intézkedéseket a kül- és a biztonságpolitikában. Fiaszó volt egy korlátozott vagy minősített többséggel történő szavazásra tett kísérlet; a konszenzus kialakítása tűnik az egyetlen továbblépési módnak. *Harmadszor*, és ami a legfontosabb, Európának a számára nagyrészt ismeretlen problémák kapcsán és területeken kell döntenie. Eddig javarészt az üres formulák vagy a fizetési diplomácia működött.

Az egység nem csak felülről lefelé irányuló folyamat kérdése lehet, amelyet egy külpolitikai elit vezet. Az egységnek magában kell foglalnia egy európai fórumot, ahol a kérdések megvitathatók és a döntések elszámoltathatók. A külpolitikáról túl gyakran döntenek zárt ajtók mögött a minősített dokumentumok és belső feljegyzések világában. Az EU-nak meghallgatásokat kell tartania és parlamenti felügyeletet kell létrehoznia, nemzeti szinten is – ez szükséges lépés a legitimitás felé. Az átláthatóság nemcsak demokratikus követelmény, hanem stratégiai szükségszerűség is, amely az Unió fegyvertárának döntő, de hiányzó dimenziót ad. A közvélemény félelmetes erőt képvisel. A világjárvány után fokozódnak a befelé fordító, protekcionista és elszigetelő intézkedések kísértései.

Politika

A nagystratégia második eleme a politika – az EU számára félelmetes feladat. Sokáig a bővítési keret volt az egyetlen lencse, amelyen keresztül az Unió érzekelte a szomszédságát – tagság a csatlakozni kívánók számára, társulás azok számára, akik nem tudtak. A bővítési keretet jóindulatúnak ítélték meg, de amint azt az ukrajnai fiaszó bizonyította, mégsem az. Moszkva a terjeszkedést tekintette a birodalmi politika lényegének, és úgy döntött, hogy meghúzza a határt. Az EU számára a terjeszkedés nem geopolitikai, hanem technokratikus kérdés volt. Természetesen Európa tévedése nem indokolja az orosz reakciót.

Az első tanulság a problémák meghatározásáról és a stratégiai gondolkodásról szól. A 2003-as dokumentum legfontosabb érdeme az volt, hogy megpróbálta megnevezni a fenyegetéseket, még ha csak általánosságban is. Amire azonban szükség van, az érdekek és a kihívások meghatározása, valamint a barátok és az ellenségek azonosítása. Lehet, hogy az európaiak idegenkednek az ilyen gondolkodástól, de ez a valódi stratégiai magatartás előfeltétele. Ahogy Raymond Aron – Carl Schmitt nyomán – leírta: a barátok és az ellenségek azonosítása „*a politikai felelősség első feladata, amelyet nem lehet elkerülni, ez a legfőbb politikai cselekedet*”.

A második lépés a stratégia kialakítása, akár elrettentésről, kényszerítésről vagy tárgyalásról legyen szó. Azokban a ritka esetekben, amikor az EU ellenséget azonosított, normatív szempontból tette ezt, és a liberális entitásként meghatározott saját identitását stratégiai

érdeke elé helyezte, ellehetlenítve így a párbeszédet. A többpólusú világban, ahol a szürke zónák helyettesítik az egyértelmű azonosítási vonalakat, a feladat nehéz lehet, de nem szabad megkerülni. A vita elhalasztása a stratégiai célok elhagyását jelenti.

A harmadik lépés magában foglalja, hogy az EU-nak meg kell határoznia a prioritásait. Számos fontos kérdésben – kereskedelem, éghajlatváltozás és a nukleáris fegyverek elterjedése – az amerikai és az európai érdekek nincsenek összhangban. Biztonsági kérdésekben az európaiak ritkán álltak ki magukért. Ukrajnában a Minszk II békefolyamat, bár törekeny, de európai megoldás egy európai problémára, ahol az Amerikai Egyesült Államok kimaradása volt a haladás feltétele. Iránnal az európaiak azon munkálkodnak, hogy megmentsék a szerintük érdekeiket szolgáló megállapodást, miközben Washington még mindig habozik a szankciók feloldását és a tárgyalások megkezdését illetően.

Az európai fővárosokban hajlamosak elbújni a vihar elől, és reménykedni a csendesebb időkben. A múlt nem lehet prologus; a Kína és Amerika között növekvő ellentétben az EU-nak az érdekei szerinti oldalt kell választania.

Arányosság

Az arányosság szempontjai – a célok és eszközök kényes egyensúlya – az egység és a politika szempontjait követik. Nem meglepő, hogy az elmúlt 20 évben az EU inkább az utóbira koncentrált, mint az előbbire, és mivel a folyamat a képességek, nem pedig a stratégia függvénye, elégtelenségekben, lekapcsolódásokban és eltérésekben bővelkedtek. A közös biztonság- és védelempolitika alapító okirata 1999-ben egy megállapodás volt Európa újrafegyverzéséről, hogy alkalmas legyen önálló akciókra, és akkor egy 60 ezer fős katonai kontingens létrehozását tűzték ki célul. Ezt a célt gyorsan lecserélték kicsi, mintegy 2500 fős telepíthető harccsoportok felállítására.

A 2009-es pénzügyi válság után a katonai költségvetések drasztikusan csökkentek, és a világjárvány ismét tovább csökkentheti a védelmi költségeket. A finanszírozás hiánya a lehetséges katonai műveleteket a biztonsági spektrum korlátozott sávjára szűkítette – alacsony intenzitású békefenntartó missziókra. Mondanunk sem kell, hogy a potenciális katonai műveletek tervezését éppen ellenkezőleg kell megközelíteni.

MIT ÉS HOL HAJLANDÓ MEGTENNI AZ EU?

A tanulmány szerzői a fenti kérdésre válaszolva az alábbiak szerint összegezik mondanivalójukat és vonják le következtetéseiket.

A 2016-os dokumentumban foglaltak szerint az EU a biztonságot globálisnak tekinti, mivel érdekei, tétjei és lehetőségei mindenhol vannak: Franciaország az ENSZ BT állandó tagja. Ez a perspektíva a normatív gondolkodás – egyetemes értékek – és biztonsági hagyományok eredménye. A stratégiai valóság azonban más: Európa törekvéseinek regionális korlátok között kell maradnia. Egy multipoláris világban a regionális felelősség elengedhetetlen. E kötelezettségek figyelmen kívül hagyása külföldi beavatkozásokat és vetélkedést von maga után.

Az EU nem volt hajlandó cselekedni Szíriában, Moszkva azonban megtette. Líbia tekintetében az EU nem volt egységes, és Törökország cselekedett. Franciaország úgy döntött, hogy beavatkozik Maliban, majd az egész Száhel övezetben jelentős költségekkel. Több más európai légierő csapásokat hajtott végre Irakban és Szíriában az Iszlám Állam ellen. Vajon Mali Európa szélén van? Ha igen, akkor Líbia miért nem? És Tunézia? Mi a helyzet Törökországgal? Grúzia

az európai befolyási zóna része? Megfelelő összpontosítás és figyelem nélkül a Balkán minden biznnyal növekvő orosz vagy kínai nyomásnak lesz kitéve. Milyen kockázatokkal és felelőséggel jár Tbiliszi kirekesztése vagy befogadása? Milyen középút járható és kivel? Ezeket a megbeszéléseket a nemzeti döntések meghozatala előtt uniós szinten kell megkezdeni. A laza multipoláris rendszerben stratégiaileg elengedhetetlen az érdeklőnek védelme, a határvonalak meghatározása, sőt a vörös vonalak meghúzása. Európa egy eszme; de földrajzi és így stratégiai entitássá is kell válnia.

Miután meghatározták az érdekek körét, meghatározható a képességek szintje. Az EU-nak két, alapvetően eltérő eshetőséggel kell foglalkoznia: a védelemmel és az erőnkivevítéssel. Az első eshetőséghez csúcstechnika és nehézfegyverek, kifinomult légvédelem, valamint jelentős és összhaderőnemi közös erők szükségesek. A második eshetőséghez könnyű és telepíthető egységek, stratégiai légi szállítási képességek és egy vezető nemzet szükséges. Európa ma egyikre sem áll készen. Az első eshetőséget a NATO, pontosabban az amerikai haderő oldja meg; a második eshetőségre főként Franciaország és Nagy-Britannia áll készen.

Az EU jelenlegi felkészültségének hiánya ugyanolyan riasztó, mint az értelmes stratégiai kultúra hiánya. Bár a világjárvány előtt jelentős beruházásokról döntöttek, még nem tudható, hogy ezek tarthatók-e. A modernizáció egy lépés, a megsemmisítő hatás elérése egy másik. A beruházások fő irányát a képzett személyzettel, valamint megfelelő karbantartási és kiképzési költségvetéssel támogatott kinetikus fegyvereknek kell jelenteniük. Az EU-nak elsősorban a stratégiai környezetét kell megértenie, és meg kell változtatnia egy liberális közösség gondolkodásmódjáról – amely a múlt háborúinak elfeledéséről szól – egy stratégiai szereplőre, amely készen áll a jövőbeli konfliktusok elrettentésére vagy kezelésére.

A fegyverkezés nem felhívás a háborúra. Az arányosság a választott célnak megfelelő eszközök létrehozásáról és alkalmazásáról szól. Éppen azért, mert Európa gyenge, a visszafogottságnak és a mértékletességnek kell érvényesülnie. Az EU-nak felelősséget kell vállalnia hátsó udvaráért – a Balkánért és a Földközi-tenger partvidékéért –, és meg kell teremtenie saját környezetét.

JELENTŐSEBB BIZTONSÁGI EGYÜTTMŰKÖDÉS SZÜKSÉGESSÉGE: AZ AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK SZÖVETSÉGESEI EURÓPÁBAN ÉS KELET-ÁZSIÁBAN

*A SZERZŐKRŐL: Tongfi Kim, a Brüsszeli Kormányzati Iskola (Vrije Universiteit Brussel) Biztonsági, Diplomáciai és Stratégiai Központjának vezető kutatója, a nemzetközi ügyek adjunktusa és az ottani egyetem Korea Alapítványának elnöke, a *The Supply Side of Security: A Market Theory of Military Alliances* (2016) szerzője.*

Luis Simón a Brüsszeli Kormányzati Iskola Biztonsági, Diplomáciai és Stratégiai Központjának professzora és igazgatója, valamint az Elcano Royal Institute brüsszeli irodájának igazgatója.

FORRÁS: Tongfi Kim – Luis Simón: Greater Security Cooperation: US Allies in Europe and East Asia. Parameters, Volume 51, Number 2, 18. 05. 2021., 61–71. <https://press.armywarcollege.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3068&context=parameters>

A szerzők tanulmányukban azt elemzik, hogy a növekvő kínai–orosz koordináció fokozottabb biztonsági együttműködést tesz szükségessé az Amerikai Egyesült Államok európai és kelet-ázsiai szövetségesei között, mert mindkét régióban igen hasonló fenyegetésekkel néznek szembe, amelyek ellenében hasonló műveleti koncepciók, képességek és technológiák szükségesek.

Az elmúlt évtizedben a stratégiai kapcsolatok Kelet-Ázsia és Európa között gyorsan bővültek. Következésképpen az amerikai szövetségesek elemzéséhez és irányításához interregionális perspektíva szükséges, amely kifejezetten felméri a biztonság és a geopolitikai dinamika közötti kapcsolatokat mindkét régióban. Ahogyan a múltban, az amerikai vonatkozású szövetségeknek központi szerepet kell játszaniuk a megújult nagyhatalmi verseny mai korszakában is. Végül is az Amerikai Egyesült Államok egyik előnye, amelyet Kínával és Oroszországgal szemben élvez, az erősen intézményesült szövetségi rendszere. Ha Washington és szövetségesei továbbra is engedékenyek maradnak, akkor Peking és Moszkva összehangolhatja az Amerikai Egyesült Államok figyelmének és erőforrásainak megosztását, valamint ékeket verhet az amerikai szövetségesek közé.

A szerzők a fokozottabb együttműködés szükségességét az alábbiakban látják.

A SZÍNTÉR

2019. július 23-án orosz és kínai harci repülőgépek közelítették meg a Dél-Koreához tartozó, de Japán által magának követelt Liancourt-szirteket, éket verve a két amerikai szövetséges közé. A Moszkva és Peking közötti biztonsági koordináció azonban nem korlátozódik Kelet-Ázsiára: 2017 júliusában a Kínai Népi Felszabadító Hadsereg haditengerészete és az orosz hadiflotta a Balti-tengeren közös gyakorlatot hajtottak végre. Egy kínai katonai szakértő szerint Kínának és Oroszországnak „*egymásra kell támaszkodniuk a különböző irányokból érkező ellenségeskedés kezeléséhez*”. 2019 januárjában az amerikai nemzeti hírszerzési igazgató, Dan Coats arról tájékoztatta a Kongresszust, hogy „*Kína és Oroszország összehangoltabban viselkednek, mint az 1950-es évek közepe óta bármikor, és a kapcsolat valószínűleg a következő években erősödni fog, mivel bizonyos érdekeik és fenyegetettségérzetük azonosak*”.

Ráadásul a Biden–Harris-adminisztráció utalásai a demokrácia és a tekintélyuralmi rendszerek közötti globális harcra implicit módon rámutatnak az Oroszország és Kína közötti hasonlóságra. A Fehér Ház ideiglenes nemzetbiztonsági stratégiai útmutatása valójában arra utal, hogy Oroszország és Kína veszélyt jelentenek az Amerikai Egyesült Államok szövetségeseire és érdekeire Európa kritikus régióiban, illetve az indiai–csendes-óceáni térségben. A két hatalom európai, indiai–csendes-óceáni és más térségeket érintő mélyebb biztonsági koordinációja bonyolultabbá teheti Amerika számára a globális stratégiai képet.

A régóta fennálló kvázi szövetségesi kapcsolatok ellenére Amerika európai és kelet-ázsiai szövetségesei korlátozott biztonsági együttműködést folytattak egymással az erőforrások szűkössége, a földrajzi távolság és a saját régiójukban fennálló fenyegetések fontossági sorrendjének meghatározásából adódóan. Az Amerikai Egyesült Államok európai és kelet-ázsiai szövetségeseinek most viszont jó okai vannak arra, hogy szorosabb biztonsági kapcsolatokat alakítsanak ki egymással. Legalább három, egymással összefüggő fejlemény támasztja alá ezt az állítást.

Az *első fejlemény* a Kína és Oroszország közötti biztonsági együttműködés említett javulása. Biztonságpolitikájuk fokozottabb összehangolása lehetővé teszi e két hatalom számára, hogy egységes frontot alakítsanak, túlszárnyalják az Amerikai Egyesült Államokat

és aláássák Washington európai és kelet-ázsiai szövetségeseinek biztonságát. Nevezetesen a fegyverrendszerek átadása és a nagyobb katonai koordináció révén Oroszország és Kína erősítik egymás képességeit, miközben kölcsönösen tanulnak egymás legjobb technológiai és műveleti tapasztalataiból.

Úgy tűnik továbbá, hogy Oroszország és Kína összehangolt tapogatózást folytat Európában és Kelet-Ázsiában, járulékos, önkorlátozó akciókat hajt végre, amelyek célja az Amerikai Egyesült Államok és szövetségesei reakcióinak a tesztelése, illetve a cselekvési szabadságuk határainak feltérképezése, miközben nem érik el a hagyományos katonai tevékenység küszöbét.

A *második fejlemény* az Amerikai Egyesült Államok európai és kelet-ázsiai szövetségeseivel szembeni regionális fenyegetések hasonlóságára vonatkozik. A precíziós csapásmérő és a rakétakorszerűsítési programok terén elért előrelépés révén Oroszország és Kína megpróbálja aláásni a helyi katonai egyensúlyt Északkelet-Európában és a Csendes-óceán nyugati részén. Ehhez kapcsolódóan, mivel relatívan erősítik helyi katonai pozícióikat az Amerikai Egyesült Államokéhoz képest, és azt az érzetet keltik, hogy Európa egyes részein vagy a Csendes-óceán nyugati részén helyi katonai erőfölényük van, ezért Moszkva és Peking magabiztosabban alkalmazhat nem hagyományos szondázási formákat. Amerika szövetségesei Európában és Kelet-Ázsiában hasonló problémával szembesülnek, nevezetesen azzal, hogyan lehetne ellensúlyozni az orosz és a kínai katonai modernizáció, valamint a hibrid vagy szürke zónás tevékenységek jelentette veszélyt. A hasonló fenyegetések kezeléséhez Washington szövetségeseinek hasonló műveleti koncepciókra, képességekre és technológiákra kell támaszkodniuk, amelyek növelik az együttműködés lehetőségeit.

A *harmadik fejlemény* a két régiót érintő amerikai biztonsági kötelezettségvállalás tartósságával kapcsolatos bizonytalanság. Ez a probléma különösen aktuálissá vált Donald Trump amerikai elnök *Amerika az első* víziójával és a szövetségeket értékelő vegyes megnyilvánulásaival. Még a Biden–Harris-kormányzat ismeretében is elmondható, hogy a szövetségesek nem dőlhetnek hátra, mert a következő amerikai elnök ezzel kapcsolatos hozzáállása megint változásokat hozhat.

Az Amerikai Egyesült Államok biztonsági kötelezettségvállalásaival kapcsolatos agályok között szerepel az a kérdés is, hogy vajon Washington hogyan fogja meghatározni prioritásait Európa és Kelet-Ázsia között egy olyan időszakban, amikor egyszerre néz szembe két nagyhatalmi kihívóval, és amikor az úgynevezett egypólusú korszakban élvezett hatalmi fölény csökkenni látszik. Az Amerikai Egyesült Államok régiókból történő visszahúzóadásának szelleme a szövetségeseket más megoldás keresésére ösztönzi, akár saját autonómiájuk erősítésébe történő befektetéssel, akár a biztonsági partnerségek portfóliójának diverzifikálásával. Az egymáshoz fűződő kapcsolatok szorosabbá tétele részét képezheti ennek a csomagnak, de ez nem jelenthet igazi alternatívát, mert nincs olyan országcsoport, amely az Amerikai Egyesült Államokéhoz hasonló erőkivetítési képességekkel rendelkezik. Ezek a kapcsolatok inkább csak megerősíthetik a szövetségesek alkupozícióját mindkét régióban Washingtonnal szemben, és védekezhetnek az amerikai külpolitika jövőjével kapcsolatos bizonytalanság ellen.

HASONLÓSÁGOK

Az Amerikai Egyesült Államok európai és kelet-ázsiai szövetségesei egy hosszú távú elretentési sikertörténet részesei. Bár az ellenfelek nagyszabású katonai támadásokat hajtottak végre a Washingtonnal szoros biztonsági kapcsolatokkal rendelkező országok

ellen – Dél-Koreában 1950-ben, Tajvanon 1954-ben, majd Pakisztánban az indiai–pakisztáni háborúkban –, ilyen támadás nem történt az Amerikai Egyesült Államok által védett szövetségesek ellen.

A két régió fenyegetettség szempontjából is fontos hasonlóságokat mutat. Az egyik közös jellemző a hadműveleti-harcászati rakéták által okozott fenyegetésre és a hozzáférést gátló (*anti-access/area-denial*) képességek elterjedésére vonatkozik. Ez az aggodalom különösen sürgetővé válik a közepes és rövid hatótávolságú nukleáris eszközökről szóló szerződés (INF Treaty) megszűnését követően, mert az ilyen eszközök telepítése és az ilyen képességek kiépítése nyomán Oroszország és Kína agresszívabb viselkedést tanúsít. Ebben az összefüggésben Amerika európai és kelet-ázsiai szövetségesei hasonló koncepcionális problémával szembesülnek: hogyan lépjenek fel a közelgő rakétakihívással szemben megerősített rakétavédelmi képességekkel, miközben mérlegelniük kell az orosz, illetve kínai agressziót elrettentő hadszíntéri rakéták telepítése melletti és elleni érveket.

Kína és Oroszország most hibrid vagy szürke zónás taktikát folytat, amely agresszív, de célja a közvetlen katonai összecsapás elkerülése. Oroszország „kis zöld emberei” 2014 óta szivárogtak be Ukrajnába, míg Kína „kis kék emberei” Peking érdekeinek megfelelően a Dél- és a Kelet-kínai-tengeren törnek előre. Mivel az amerikaiak szövetségeit eredetileg nagyszabású fegyveres agresszió ellen tervezték, az ilyen hibrid, illetve szürke zónás taktika bizonytalanságot hagy azzal kapcsolatban, hogy ezek a szövetségesek miként tudnak megbirkózni velük. A hagyományos és a nem hagyományos katonai fenyegetések közötti kapcsolat tehát mindkét régióban aggodalomra adhat okot az Amerikai Egyesült Államok szövetségesei számára.

A két térségben lévő amerikai szövetségesek számára a Kínával és Oroszországgal kapcsolatos kihívásokat fokozza az erősödő kínai–orosz együttműködés. Ez az együttműködés a hidegháború utáni korszakban folyamatosan javult, és a két volt ellenfél stratégiai szempontból egymáshoz közeledik. Különösen az időszakos közös gyakorlatok, a csereprogramok és a fegyvereladások mutatják az egyre inkább intézményesült katonai együttműködést. Az orosz fegyvereladás és technológiatranszfer fontos szerepet játszott a kínai hozzáférést gátló képességek fejlesztésében.

Tágabb értelemben a kínai–orosz diplomáciai és gazdasági együttműködés is hatékony éket verhet Amerika szövetségesei közé. Együttműködésükkel a két ország csökkentheti cselekedeteik negatív hatásait a Dél- és a Kelet-kínai-tengeren, illetve Ukrajnában, emellett szabotálhatja a Nyugat erőfeszítéseit Kelet-Ázsián és Európán kívül is, amint azt a szíriai helyzet mutatja. Ahogy az Amerikai Egyesült Államok katonai védelmének hitelessége összekapcsolódik a világ különböző részein, úgy Kína és Oroszország is együttműködhetne, hogy kikezdje a szövetségesek bizalmát Washington globális elrettentő ereje kapcsán.

A romló regionális fenyegetettségi környezet visszahozza az Amerikai Egyesült Államok európai és kelet-ázsiai szövetségeseinek attól való félelmét, hogy Washington magukra hagyja őket. Trump nyíltan megkérdőjelezte az amerikaiak szövetségeseinek értékét, és minden szövetségestől azt követelte, hogy növeljék védelmi kiadásait. 2019 végén a védelmi költségmegosztásról Dél-Koreával folytatott tárgyalások során például Washington állítólag ötszörös emelést követelt, bár ezt az igényt utólag elvetették.

A gazdasági engedmények elérését és a védelmi kiadások növelését célzó amerikai nyomás a szövetségesekre korántsem új jelenség, de a közelmúltban ezek komolyabbak lettek, mert a szövetségesek értékének megvetésével párosultak. És bár a Biden–Harris-kormányzat igyekszik javítani ezeket a kapcsolatokat, a szövetségesek nem nyugodhatnak meg.

KÜLÖNBBSÉGEK

A többoldalú NATO és a kelet-ázsiai kétoldalú szövetségek közti különbségtételen túl fontos eltérések vannak abban, hogy Amerika szövetségesei hogyan viszonyulnak a regionális fenyegetésekhez. Először is, az európai szövetségesek gazdaságilag viszonylag önállóak, annak ellenére, hogy van bizonyos mértékű függőség Oroszországtól. Ez a függés a szénhidrogén-szektorra korlátozódik, amely látszólag egyre csökken és kölcsönös – Oroszországnak ugyanis nagy szüksége van az európai piacokra, beruházásokra és technológiára. Így a gazdasági interakció mértéke, illetve az európai szövetségesek és az Amerikai Egyesült Államok közötti kölcsönös függőség messze felülmúlja Oroszországgal folytatott kapcsolataikat. Ezzel szemben Amerika kelet-ázsiai szövetségeseinek gazdasági mélyen összefonódnak Kínával, amely a térség gazdasági központjává vált. Ezek a szövetségesek erősen érdekelték a Kínával fennálló gazdasági kapcsolatok fenntartásában, ami alkalmanként alááshatja Washington szövetségeseinek kohézióját Kelet-Ázsiában.

Egy másik különbség a két régió földrajzi jellemzőiben rejlik. Míg a kelet-ázsiai amerikai szövetségesek a tengeri területi viták miatt szembesülnek Kína katonai kihívásaival, az európai szövetségesek Oroszország részéről elsősorban szárazföldi katonai fenyegetésekkel szembesülnek. Az ázsiai egyensúly helyreállításának katonai elemében ezért az Obama-adminisztráció hangsúlyozottan növelte haditengerészeti beruházásokat.

A különböző katonai követelményektől eltekintve a földrajzi különbségek valószínűleg különböző politikai kihívásokat fognak jelenteni a szövetségek számára.

Ellentétben a NATO Oroszországhoz fűződő, viszonylag egyértelműen meghatározható versenyképes kapcsolataival, néhány kelet-ázsiai amerikai szövetség állítólag Észak-Korea ellen irányul, amely veszélyes és nukleáris fegyverekkel is rendelkezik, de közel sem olyan hatalmas, mint Kína. Washington és regionális szövetségesei Kínát valójában potenciális partnernek tekintik az észak-koreai nukleáris fegyverfejlesztés által jelentett kihívás kezelésében. Ha Észak-Korea már nem jelent jelentős veszélyt Japánra és Dél-Koreára, akkor az ezzel a két országgal kötött amerikai szövetség jelentős politikai kiigazításokat fog igényelni. Eközben a NATO várhatóan fontos szerepet játszik a terrorizmus elleni küzdelemben és a geopolitikában a Közel-Keleten és Észak-Afrikában. Bár ezek az új küldetések növelik a NATO jelentőségét, különösen az Amerikai Egyesült Államok számára, de súrlódást is kelthetnek a szövetségesek között, amint azt Washington 2003-as iraki inváziója idején is láthattuk.

LEHETSÉGES KAPCSOLATOK

Amikor az új fejlemények bizonytalanságot teremtenek az Amerikai Egyesült Államok politikájában, ami potenciálisan kihat az ország mint szövetséges hírnevére vagy az amerikai katonai erőforrások elosztására, akkor a szövetségesek nagy figyelmet fordítanak a távoli régiók helyzetére.

Sőt, amikor az Amerikai Egyesült Államok globális versenyre készül Kínával, Washington egyengeti az utat a szövetségesei közötti interregionális együttműködés felé. A NATO főtitkárának nemrég küldött egyik szakértői jelentés szerint például Kínát „*leginkább teljes spektrumú riválisnak tekintik, nem pedig pusztán gazdasági vagy csak Ázsiára koncentrált biztonsági szereplőnek*”.

Két, némileg ellentmondásos régióközi kapcsolat különösen fontos Amerika szövetségei számára. Először is, ezeket az országokat mindkét régióban érinti az Amerikai Egyesült Államok katonai védelmezőként szerzett hírneve. Mivel ez a hírnév globális árucikk, az összes

amerikai szövetségesnek oka van támogatni Washingtont – annak mindenhova elérő elrettentő erejének hitelessége érdekében. Viszont az Amerikai Egyesült Államok katonai erőforrásai és politikusainak figyelme korlátozottak, ami elkerülhetetlen kompromisszumot eredményez az ország által Kelet-Ázsiában és Európában vállalható kötelezettségei között.

Amikor az Obama-adminisztráció Ázsia irányába fordította fő figyelmét, majd Trump kormányzatának hangsúlya a Kínával folytatott versengésre váltott, ez nyugtalanságot okozott az európai szövetségesek körében Washington Európa iránti elkötelezettségének fenntarthatóságával kapcsolatban, a Krim orosz annektálása után pedig Washington Európához történő visszafordulása Ázsiában vetett fel hasonló kérdéseket. Ebben a tekintetben a két régió kiegészítő és versenyképes kapcsolatai fontos háttérrel jelentenek a szövetségesek régióközi együttműködése számára.

E fontos, de absztrakt kapcsolatokon túl mit nyerhetnek az Amerikai Egyesült Államok és szövetségesei egy szélesebb interregionális együttműködésből? Az európai és a kelet-ázsiai szövetségesek vitathatatlanul legfontosabb hozzájárulása egymás biztonságához közvetett. Az erőforrások szűkössége és az egyre súlyosbodó fenyegetettség miatt Európában és Kelet-Ázsiában Washington azt szeretné, ha szövetségesei védelmi erőforrásait és erőfeszítéseiket a saját földrészükre és annak közvetlen szomszédságára koncentrálnák. Ebben a tekintetben az amerikai szakértők és döntéshozók gyakran azzal érvelnek, hogy az európai szövetségesek erőforrásai és képességei felhasználásának leghatékonyabb módja Oroszország elrettentése és a biztonság megteremtése saját kontinensükön, mentesítve ezzel Amerikát az ottani teher alól. Hasonló logika érvényes a kelet-ázsiai szövetségesekre is, mert Washington tőlük azt várja, hogy visszafogják Kínát a Csendes-óceán nyugati térségében.

Amerika európai szövetségesei számára jelentős közvetett előnyökkel járna, ha a kelet-ázsiai szövetségesek fokoznák védelmi és biztonsági erőfeszítéseiket, és fordítva. Európai szempontból a kelet-ázsiai szövetségesek talán leghasznosabb hozzájárulása az, hogy növelik saját katonai képességeiket, miközben csökkentik a Kínával szembeni feszültségeket is. A kelet-ázsiai szövetségesek hasonlóképpen nagyra értékelnék a nagyobb európai védelmi erőfeszítéseket, amelyek felszabadíthatnák az Amerikai Egyesült Államok erőforrásait, amelyekre Kelet-Ázsiában nagy szükség van. A kelet-ázsiai szövetségesek szintén üdvözlőlnék a Nyugat és Oroszország közötti feszültség csökkenését – amely utóbbit az ázsiai biztonságban is érdekelt félként tartják számon. Véleményük szerint minél ellentmondásosabb az Amerikai Egyesült Államok és Oroszország viszonya, annál destruktívabb magatartást tanúsít Moszkva Kelet-Ázsiában, például azzal, hogy Észak-Korea kérdésében és más ügyekben összeáll Kínával.

Bár Washington európai és kelet-ázsiai szövetségesei erőfeszítéseiket saját régióikra összpontosítják, az a tény, hogy hasonló katonai stratégiai problémákkal néznek szembe, strukturált biztonsági párbeszédre kínál lehetőséget. A rakétavédelem az egyik ilyen terület, mert a szövetségesek mindkét csoportja szembesül a hadszíntéri hatótávolságú rakéták elterjedésének problémájával. Egy másik lehetőség a hibrid háborúk és az azokhoz kapcsolódó problémák, például a kiberbiztonság vagy a dezinformáció elleni küzdelemre vonatkozik.

Strukturáltabb párbeszéd révén Washington európai és kelet-ázsiai szövetségesei megtanulhatják egymástól a rakétavédelemben vagy a hibrid fenyegetések elleni intézkedésekben alkalmazott legjobb eljárásokat, sőt a kutatás és a technológia terén is együttműködhetnek. A NATO 2030: Együtt egy új korszakért (NATO 2030: United for a New Era) elnevezésű jelentésben foglaltak szerint a Szövetségnek *„mélyíteni kell együttműködését az indiai–csendes-óceáni térségbeli partnerekkel, többek között az információmegosztás erősítésével, valamint rendszeres párbeszéddekl a technológiai együttműködésről, illetve egyes területeken közös kutatás-fejlesztéssel”*.

Washington európai és kelet-ázsiai szövetségesei közvetlenül is hozzájárulhatnak egymás biztonságának növeléséhez. Ennek egyik módja az EU Kína elleni fegyverembargója, valamint korszerű európai fegyverzet szállítása Kelet-Ázsiába és védelmi együttműködés olyan országokkal, mint Japán, Ausztrália és Vietnám. Ily módon az európai szövetségesek hozzájárulnak a kelet-ázsiai szövetségesek és az Amerikai Egyesült Államok stratégiai céljainak előmozdításához ebben a régióban.

Egy másik fontos közvetlen hozzájárulás a biztonsághoz a politikai vitáknál esedékes diplomáciai támogatáshoz kapcsolódik. Ha a szövetségesek támogatást nyújtanak bármely régió kívülről, az legitimitást ad az amerikai külpolitikának. E tekintetben Japán és más kelet-ázsiai szövetségesek hozzájárulása a Krím orosz annektálásának elítéléséhez, illetve az európai szövetségesek hozzájárulása a Dél-kínai-tengeren történő kínai fellépések elítélésében fontos legitimitációt jelent.

Végül, de nem utolsósorban, mivel Kína folyamatosan kiterjeszti befolyását, főként geogazdasági eszközök és egy ázsiai gazdasági hierarchia létrehozása révén, a kelet-ázsiai szövetségesek számára is fontos, hogy európai segítséget kapjanak Kína gazdasági befolyásolási kísérleteinek ellensúlyozásához. Kína mindkét régióban az oszd meg és uralkodj taktikához folyamodhat az Amerikai Egyesült Államok szövetségeseivel szemben.

ÖSSZEGZÉS

A tanulmány szerzői végül arra a következtetésre jutnak, hogy bár az Amerikai Egyesült Államok európai és kelet-ázsiai szövetségesei messze vannak egymástól, a Washingtonnal fenntartott kapcsolataik fontos geopolitikai átjárókat hoznak létre a régiók között. Ezek a kapcsolatok egyre nyilvánvalóbbá válnak, mivel Oroszország és Kína egyidejűleg fokozza az amerikai regionális szövetségeket érintő fenyegetést. Ennek háttérben számos releváns kérdés merül fel. Hogyan erősíthetik az európai és a kelet-ázsiai szövetségesek az elrettentést régióikban? Mit tanulhatnak egymás tapasztalataiból ebben a tekintetben? Milyen hasonlóságok, különbségek és lehetséges kapcsolatok vannak a két régió amerikai szövetségesei között? Hogyan ítélik meg az Amerikai Egyesült Államok kiterjesztett elrettentő erejének hitelességét Európában és Északkelet-Ázsiában? Ez a cikk ezekkel a kérdésekkel foglalkozott, azonosítva néhány hasonlóságot, különbséget és lehetséges szinergiát az Amerikai Egyesült Államok európai és kelet-ázsiai szövetségei között.